

PIRMA VIENIŠOJO MIESTO KNYGA

BRANGAKMENIS

AMY EWING

Alma littera

Pirmas skyrius

ŠI DIENA PASKUTINĖ, KAI VADINUOSI VIOLETA LASTING.

Ankstų rytą Liūno gatvės ganėtinai ramios, girdėti tik sunkus asilo kanopų kaukšėjimas ir sustatytų vežimėlyje stiklinių pieno butelių skambesys. Nubloškusi antklodę, išlipu iš lovos ir ant naktinių užsivelku chalata. Drabužis jau padėvėtas, jis mano mamos, tamsiai mėlynas ir išretėjęs ties alkūnėmis. Kadaisė buvo man per didelis – rankovės dengė pirštų galiukus, skvernai vilkosi žeme. Per pastaruosius kelerius metus ūgtelėjau. Chalatas dabar man tinka taip pat, kaip tikdavo mamai. Mėgstu šį drabužį. Tai vienas iš keleto daiktų, kuriuos man buvo leista pasiimti į Pietinius Vartus. Pasisekė, kad galėjau pasiimti nors tiek. Kiti trys mokymo centrai šiuo atžvilgiu laikosi griežtesnių taisyklių. Šiauriniuose Vartuose išvis draudžiama turėti asmeninių daiktų.

Prispaudžiu veidą prie lenktų gročių, kuriomis apkaltas mano langas, jas sudaro plieninių rožių pinučiai, tarsi gražus raštas galėtų pakeisti gročių paskirtį.

Ankstyvo ryto šviesoje purvinos Liūno gatvės švyti blankia aukso spalva; galiu beveik įsivaizduoti, kad jos dingos. Gatvės ir davė šiam rajonui tokį pavadinimą – visi akmenys, betonas ir asfaltas atiteko turtingesniems miesto rajonams, o čia teliko storas rudo purvo sluoksnius, dvokiantis druska ir siera.

Iš jaudulio širdis krūtinėje plaka lyg drugelis sparnais. Šiandien, pirmą kartą po ketverių metų, išvysiu namiškius. Motiną, Euką ir mažąją Heizelę. Sesutė turbūt jau gerokai paūgėjusi. Svarstau, ar namiškiai iš viso norės matyti mane, juk tapau jiems beveik svetima. Ar nuo to laiko pasikeičiau ir aš? Ne per geriausiai prisimenu, kokia buvau anksčiau. Kas, jei šeimynykščiai nepažins manęs?

Kamuoja nerimas, o tolumoje virš Didžiosios sienos lėtai kykla saulė. Siena juosia visą Vienišąjį miestą. Ji gina mus nuo kitoje pusėje šėlstančio vandenyno, todėl jaučiamės saugiai. Saulėtekius mėgstu net labiau negu saulėlydžius. Nuostabu, kai auštant pasaulis atgyja ir nušvinta įvairiausiomis spalvomis. Tai teikia vilties. Džiaugiuosi, stebėdama šį saulėtekį, šias rožių ir levandų spalvų juostas, pervertas raudonų ir aukšinių srautų. Svarstau, ar galėsiu stebėti saulėtekius, kai pradėsiu naują gyvenimą Brangakmenyje.

Kartais trokštu, kad nebūčiau gimusi surogate.

KAI PEIŠINS ATEINA PASIIMTI MANĘS, GULIU SUSIRIETUSI ANT LOVELĖS vis dar su chalatu, stengdamasi įsiminti, kaip atrodo mano kambarys. Jis nedidelis, išsitenka tik lovelė, drabužių spinta ir aptriušęs medinis tualetinis staliukas. Kampe atremta mano violončelė. Ant tualetinio staliuko stovi vaza su gėlėmis, keičiamomis kas antrą dieną, guli plaukų šepetys, šukos, keletas kaspinių ir sena grandinė, ant kurios užvertas tėčio vestuvi-

nis žiedas. Kai gydytojai nustatė man diagnozę, mama priverė jį paimti, prieš ateinant kareiviams išsivesti manęs.

Svarstau, ar po šitiek laiko ji dar pasigenda žiedo. Ar ilgisi manęs, kaip aš jos. Paširdžius sugniaužia nerimas.

Per ketverius čia nugyventus metus kambarys beveik nepasikeitė. Nėra paveikslų. Nėra veidrodžio. Mokymo centruose veidrodžius kabinti draudžiama. Vienintelis naujas daiktas – mano violončelė. Tiesą sakant, netgi ne mano. Instrumentas priklauso Pietiniams Vartams. Spėliuju, kas ja grieš, man išvykus. Juokinga, kad ilgėsiuosi tokio nykaus ir nuobodaus kambario.

– Kaip laikaisi, brangute? – klausia Peišins.

Ji nuolat kreipiasi į mus tokiais žodžiais kaip „brangute“, „širdelė“ ir „avyte“, tarsi bijotų vadinti tikraisiais vardais. Gal Peišins tiesiog nenori prisirišti prie mūsų. Jau seniai dirba Pietinių Vartų vyriausiąja prižiūrėtoja. Tikriausiai matė daugybę merginų, kurios gyvena šiame kambaryje.

– Man viskas gerai, – pameluojau.

Nėra prasmės pasakoti Peišins, kaip jaučiuosi iš tiesų – kaip man perši odą ir koks sunkumas užgulęs širdį lyg tamsus debesis.

Peišins tiriamai nužvelgia mane nuo galvos iki kojų ir sučiaupia lūpas. Ji yra apkūni moteris su žilomis sruogomis rytuose ruduose plaukuose. Jos veido išraiška lengvai įskaitoma. Galiu atspėti, ką Peišins pasakys, dar jai neprabilus.

– Ar tikrai vilkėsi chalata?

Linkteliau, trindama minkštą drabužio medžiagą nykščiu ir smiliumi, paskui šoku iš lovos. Buvimas surogate teikia tam tikrų pranašumų. Galime vilkėti, ką norime, valgyti, ko užsigeidžiame, ilgai miegoti savaitgaliais. Gauname išsilavinimą. Gerą išsilavinimą. Nestokojame šviežio maisto ir vandens, vi-

sada turime elektros, be to, mums nereikia dirbti. Netenka kęsti skurdo, o prižiūrėtojos sako, kad Brangakmenyje gyvensime dar prašmatniau.

Trūks tik laisvės. Prižiūrėtojos šitai nutyli.

Peišins išskuba iš kambario, seku jai įkandin. Pietinių Vartų mokymo centro koridorių sienos išmuštos tikmedžio ir palisandro plokštėmis, nukabinėtos paveikslais. Šiuose matyti tik spalvų dėmės, neturinčios aiškių apribų. Visos durys vienodos, bet aš žinau, kur einame. Peišins žadina tik tada, kai tau reikia pas gydytoją, kai nutinka kas nors svarbaus ar kai ateina tavo Atsisveikinimo Diena. Iš šio aukšto, be manęs, rytoj į varžytnes vyks dar viena mergina – geriausia mano draugė Reivena.

Jos kambario durys atdaros, ji jau apsirengusi. Mūvi gelsvas ir rudas kelnes aukštu liemeniu ir vilki baltą megztinį su V pavidalo iškirpte. Negaliu pasakyti, ar Reivena gražesnė už mane, nes jau ketverius metus nemačiau savo atvaizdo. Vis dėlto esu įsitikinusi, kad mano draugė yra viena iš pačių nuostabiausių surogačių Pietiniuose Vartuose. Mes abi juodaplaukės, tik Reivenos plaukai trumpi, tiesūs ir žvilgantys, o manieji bangomis krintantys ant nugaros. Reivenos oda sodrios karamelės spalvos, akys, beveik tokios pat tamsios kaip plaukai, tarsi migdolai įsodintos tobulame pailgame veide. Reivena aukštesnė už mane, tai jos pranašumas. Mano dramblio kaulo spalvos oda sudaro keistą kontrastą su plaukais, akys violetinės. Žinau šitai ir be veidrodžio. Dėl akių spalvos ir buvau pavadinta Violeta.

– Svarbi diena, tiesa? – sako man Reivena, eidama į koridorių ir prisidėdama prie mūsų. – Tai šitaip ir vilkėsi?

Antrąjį draugės klausimą nuleidžiu negirdomis.

– Rytoj bus dar svarbesnė diena.

– Aha, bet rytoj negalėsime pasirinkti drabužių. Ir poryt. Ir niekada daugiau. – Reivena užsikiša plaukus už ausų. – Tikiuosi, tas, kuris mane nupirks, leis man mūvėti kelnes.

– Nedėk per daug vilčių, brangute, – įspėja Peišins.

Sutinku su ja. Brangakmenis tikrai nepanėši į tokią vietą, kur moterys mūvi kelnes, nebent jos būtų tarnaitės, dirbančios toli nuo žmonių akių. Net jeigu būtume parduotos Banke gyvenančiai pirklių šeimai, vis tiek privalėtume vilkėti sukneles.

Vienišasis miestas suskirstytas į penkis rajonus. Visus juos skiria sienos, visi, išskyrus Liūną, gavo pavadinimus nuo to, kuo užsiima jų gyventojai. Liūnas yra arčiausiai jūros ir toliausiai nuo centro, tai vargingiausia miesto dalis. Mes neturime pramonės, tad apgyvendiname žmones, dirbančius kituose rajonuose. Ketvirtasis yra Ūkis, ten verčiamasi žemdirbyste ir gyvulininkyste. Dūmų rajone veikia gamyklos. Antrasis rajonas vadinamas Banku, jame įsikūrusios visos pirklių parduotuvės. Pačiame miesto centre yra penktasis rajonas – Brangakmenis, miesto širdis, ten gyvena karališkosios šeimos nariai. Po rytdienos varžytynių jame apsigyvensime ir mudvi su Reivena.

Lipame žemyn paskui Peišins plačiais mediniais laiptais. Iš virtuvės į laiptinę kyla šviežiai iškeptos duonos ir cinamono kvapas. Jis primena minkštas bandeles, kurių mama iškepavo per mano gimtadienį. Tokią prabangą retai kada galėdavome sau leisti. Dabar valgau bandeles kada panorėjusi, bet jos ne tokios skanios kaip mamos.

Einame pro vieną klasę, jos durys atdaros; akimirką stabteliu pažiūrėti. Pamatau jaunas, kokių vienuolikos dvylikos metų mergaites. Naujokės. Kadaisė ir aš buvau tokia. Tada *galios* man tebuvo paprastas žodis, tik vėliau sužinojau, kad

esu ypatinga kaip ir visos kitos Pietinių Vartų mergaitės. Dėl tam tikro genetinio pakitimo mes turime gebėjimų išgelbėti karališkąją giminę.

Mergaitės sėdi suoluose, šalia kiekvienos iš jų stovi kibirėlis, guli tvarkingai sulankstyta nosinė. Ant suolų išrikiuota po penkias raudonas plytas. Prižiūrėtoja sėdi aukštesniame suole ir žymisi pastabas. Jai už nugaros lentoje parašytas žodis ŽALIA. Mergaitės laiko pirmosios galios – gebėjimo pakeisti spalvą – testą. Nusišypsau puse lūpų ir krūpteliu, prisimindama tuos kartus, kai pačiai teko šis išbandymas. Stebeiliju į arčiausiai sėdinčią mergaitę, sukioju rankose įsivaizduojamą plytą, o mokinė laiko tikrą, skaisčiai raudoną.

Pirma, pamatyti daiktą tokį, koks jis yra. Antra, įsivaizduoti jį mintyse. Trečia, priversti jį paklusti savo valiai.

Mergaitės pirštų paliestose vietose išsiraizgo žalios linijos, jos lyg vijokliai nusidriekia raudonu plytos paviršiumi. Susikaupusi ji prisimerkia, kovoja su skausmu. Žinau, atlaikiusi dar kelias akimirkas, mokinė įvykdys užduotį. Vis dėlto skausmas nugali, mergaitė suklinka ir išmeta plytą, ši vėl nusidažo raudonai. Tada ji čiumpa kibirėlį ir pravimsta krauju, iš nosies irgi bėga raudona srovelė; mokinė nusišluosto ją nosine.

Atsidūstu. Pirmosios galios testas lengviausias iš trijų, o ji tesugeba pakeisti vos dviejų plytų spalvą. Vargšėlės laukia sunki diena.

– Violeta! – šūkteli Reivena, skubu ją vytis.

Valgomasis pustuštis, dauguma mergaičių jau pamokose. Mudviem su Reivena įėjus, kalbos nutyla, mergaitės padeda šaukštus ir puodelius, paskui visos atsistoja, sukryžiuoja du dešinės rankos pirštus ir priglaudžia prie širdies. Tokia Atsi-sveikinimo Dienos tradicija, taip pagerbiamos išvyksiančios į varžytnes surogatės. Darydavau tai kiekvienais metais,

bet šįsyk jaučiuosi keistai, nes šis gestas skirtas man. Gerklėje įstringa gumulas, ima peršėti akis. Jaučiu, kokia įsitempusi Reivena. Nemaža mus sveikinančių mergaičių rytoj pačios važiuos į varžytynes.

Įsitaisome prie įprastinio mūsų staliuko kamputyje šalia lango. Prikandu lūpą, nes suvokiu, kad netrukus šis staliukas jau nebebus mūsų. Tai paskutiniai mano pusryčiai Pietiniuose Vartuose. Rytoj jau dundėsiu traukiniu.

Atsisėdame, mūsų pavyzdžiu paseka ir kitos mergaitės. Pokalbiai atgyja, tiesa, šnekamasi vos ne pakuždomis.

– Žinau, kad tai pagarbos ženklas, – sumurma Reivena. – Bet man nepatinka išskirtinis dėmesys.

Jauna prižiūrėtoja, vardu Mersė, atskuba su sidabrinu kaviniu.

– Linkiu sėkmės varžytynėse, – droviai taria ji. Vos išspaudžiu šypseną. Reivena tyli. Mersė švelniai išrausta. – Ko norėtumėte pusryčių?

– Dviejų keptų kiaušinių su kumpiu, skrudintų bulvyčių, skrebučio su sviestu ir braškių džemu. Žiūrėkit, kad kumpis nepridegtų, – Reivena greitakalbe išpyškina patiekalų sąrašą, tarsi norėdama sugluminti Mersę. Tikriausiai to ir siekia. Mėgsta šaipytis iš žmonių, ypač kai jaudinasi.

Mersė tik nusišypso ir linkteli galvą.

– O ko atnešti tau, Violeta?

– Vaisių salotų, – atsakau. Mersė išskuba į virtuvę. – Negi tikrai ketini šitiek suvalgyti? – klausiu Reivenos. – Rodos, per naktį man susitraukė skrandis.

– Viską pernelyg imi į galvą, – sako draugė, berdama į kavą du kaupinus šaukštelių cukraus. – Gausi skrandžio opą.

Gurkšteliu kavos ir nužvelgiu kitas merginas. Ypač tas, kurios važiuos į varžytynes. Vienos iš jų jaučiasi panašiai kaip

aš, trokšta sugrįžti į lovą ir pasislėpti po antklode, kitos susijaudinusios plepa. Niekada nesupratau tų merginų, kurios tiki visais prižiūrėtojų tauškalais, kokios svarbios esame, kaip tęsiame ilgą ir garbingą tradiciją. Sykį paklausiau Peišins, kodėl, pagimdžiusios kūdikį kilmingiesiems, negalime grįžti namo. Ji atsakė:

„Karališkoji šeima labai brangina surogates ir trokšta rūpintis jomis iki gyvenimo pabaigos. Juk tai nuostabu, tiesa? Tie žmonės tokie kilniaširdžiai.“

Atšoviau, kad verčiau būčiau likusi su savo šeima, o ne naudojusi jų kilniaširdiškumu. Prižiūrėtojai toks atsakymas nepatiko.

Jaunesnė už mus į pelytę panaši mergaitė prie gretimo staliuko staiga surinka iš skausmo ir nuostabos – jos stiklinė su vandeniu virsta ledu. Ji paleidžia stiklinę iš rankų, ši nukrinta ant grindų ir subyra į šukes. Mergaitei iš nosies pasipila kraujas, ji čiumpa servetėlę ir išbėga iš valgomojo. Atskuba prižiūrėtoja su šiukšlių semtuvėliu.

– Džiaugiuosi, kad man taip nebenutinka, – sako Reivena.

Kai pradedi mokytis, kaip naudotis galiomis, jas sunku valdyti. Jei jos pasireiškia netikėtai, skausmas visada daug stipresnis. Pirmą kartą atsikosėjusi krauju, pamaniau mirsianti, bet maždaug po metų šitai liovėsi. Dabar kraujas iš nosies man teka tik retkarčiais.

– Prisimeni, kaip visą kraitelę braškių paverčiau mėlynomis? – beveik juokdamasi klausia Reivena.

Prikėjusi mintyse tą įvykį, krūpteliu. Iš pradžių buvo linksma, bet Reivena neįstengė sustabdyti savo galios – kiekvienas jos paliestas daiktas tapdavo mėlynas. Tai truko visą dieną. Mano draugė smarkiai susirgo, gydytojai turėjo ją izoliuoti.

Žiūriu, kaip ramiai Reivena pilasi pieno į kavą, ir pamatau, kad labai jos ilgėsiuosi.

– Ar žinai savo numerį varžytynėse? – klausiu.

Reivenai akimirką sudreba ranka, šaukštelis dzingteli į puoduką.

– Aha.

Šis klausimas kvailas, nes praėjusį vakarą visos sužinojome savo numerius. Bet noriu išgirsti, kokį gavo Reivena. Sužinoti, ar dar ilgai galėsiu matyti savo geriausią draugę.

– Na, ir?

– 192-as numeris. O tavo?

Atsidūstu.

– 197-as.

Reivena vrypteli.

– Rodos, esame paklausios prekės.

Kiekvienose varžytynėse dalyvauja skirtingas surogačių skaičius, jos visos gauna eilės numerius. Paskutinioji dešimtis laikoma geriausia, trokštamiausia pirkėjų. Šiais metais rengiamos varžytynės bus vienos iš didžiausių miesto istorijoje – dalyvaus du šimtai merginų.

Man ne per daug rūpi gautas numeris. Verčiau pakliūti į malonią šeimą negu į pasipūtusių turtuolių. Tačiau šie numeriai rodo, kad mudvi su Reivena būsimė drauge iki varžytynių pabaigos.

Įėjus trims merginoms, valgomasis nuščiūva. Visos atstojame ir sveikiname įėjusias, nes rytoj jos kartu su mumis keliaus traukiniu. Dvi iš jų atsėda prie staliuko po sietynu, smulkutė šviesiaplaukė didelėmis mėlynomis akimis pribėga prie mūsų.

– Labas rytas, mergaitės, – linksmi pasisveikina Lilė ir klesteli ant pliušu aptrauktos kėdės su paskalų žurnalu ran-

kose. – Negi judvi nesijaudinate? Aš baisiai jaudinuosi! Tik įsivaizduokit, rytoj išvysime Brangakmenį!

Man patinka Lilė, nepaisant jos per kraštus besiveržiančio entuziazmo ir nuolatinio džiūgavimo, kurio nesuprantu. Ji irgi gimė Liūne, tik labai prastoje šeimoje. Tėvas ją mušdavo, mama buvo girtuoklė. Jai *pasisekė*, kad pasirodė turinti surogatės gebėjimų.

– Mūsų gyvenimas tikrai pasikeis, – abejingai burbteli Reivena.

– Žinau! – Lilė visai nejunta sarkazmo.

– Ketini šiandien važiuoti namo? – klausiu. Vargu ar Lilė vėl nori išvysti savo šeimą.

– Peišins sakė, kad tai nebūtina, bet norėčiau pamatyti mamą, – prisipažįsta ji. Dar pridūria: – Tėtis nepuls mušti manęs, lydimos kareivių. – Lilė plačiai nusišypso, o man širdį persmelkia gailestis.

– Ar gavai varžytynių numerį? – smalsauju.

– Aha, taip. Nepatikėsite, esu 53-ia iš dviejų šimtų! Tikriausiai atsidursiu kokioje nors Banke gyvenančių pirklių šeimoje. – Kiekvienais metais karališkoji šeima leidžia varžytynėse dalyvauti tik tam tikram pirklių kiekiui, jie gali įsigyti menkesnių galių turinčių surogačių. Pirklių šeimoms, skirtingai negu kilmingiesiems, surogatės reikalingos ne giminei pratęsti. Jų moterys pačios išnešioja vaikus. Pirkliams šios merginos yra prabangos ir turto simbolis. – O kokius numerius gavot jūs, mergaitės?

– 192-ą, – atsako Reivena.

– 197-ą.

– Na, štai! Taip ir žinojau, kad abidvi gausite puikius įvertinimus! Ojoj, kaip pavydžiu!

Mersė atskuba su pusryčiais.